

Miközben nagyon sokan megmosolyognak bennünket, hogy naiv módon ügyködünk a Nyilas Misi körül, magunk és támogatóink számára indoklásként továbbra is ott állnak a statisztikailag is igazolható többszörösen hátrányos helyzet evidenciái: a pénztelenség, amely miatt tehetségek kallód(hat)nak el; a romániai közoktatás gyenge, romló és egyenetlen színvonala: néha nem is tudjuk, az iskolából vagy az iskolába kellene menekíteni a tehetséges tanulót; a széteső családokban, a magyar nyelvből kieső szórványrégiókban élő gyermekek sorsának bizonytalansága; az ország maga, amely nem a tudást, az iskolázottságot állítja példaként, hanem az ügyeskedést. Nem meglepő, hogy egy, a megszülető gyermekek esélyeit felmérő múlt évi nemzetközi jelentés szerint Románia az értékelt 80 ország között az 56. A környezet, amelyben élünk, nem vált sem gyermekbaráttá, sem tehetségbaráttá az elmúlt évtizedben. A kezdés idején, 2003-ban, amikor a támogatók köre is szűkebb volt, csak szórványkörnyezetben és falun élő családok gyermekeit támogattuk, néhány éve már nem teszünk ilyen különbséget, de az értékelésben a földrajzi, a szociális és a nyelvi helyzet hátrányait továbbra is figyelembe vesszük.

Aki egyetemi környezetben élt, és a magyar nyelvű oktatás gondjait, sőt a statisztikákat is jól ismerte, annak nem volt nehéz rájönnie a 90-es években, hogy a tehetséges, tanulni vágyó gyermekek jelentős része nehéz helyzetben van. Az is nyilvánvaló volt, hogy saját körünkben, az erdélyi magyarok körében egy ilyen civilprogramra nehéz lesz szövetségeseket találni: akik tehetnének valamit, többnyire érdektelenek, vagy a politika bűvkörében élnek, politikai sikerekre törekednek. Olyan szövetségeseket kellett találnunk, akik nem veszélyeztetik, hanem elvárják, és erősítik törekvéseink célirányosságát, programunk és Egyesületünk függetlenségét. El kellett és el kell hárítanunk, kerülnünk mindent, ami megoszt bennünket, ami táplálhatná azt a gyanakvást, hogy valamilyen más, leplezett, személyes, politikai vagy felekezeti indítéka volna törekvéseinknek.

A szövetségesek Budapestről jelentkeztek: É. Kiss Katalin professzor asszony személyében, aztán gazdag tapasztalataival és teljes megértéssel a Baptista Szeretetszolgálat találta meg az első támogatókat, és adminisztrálta a támogatásokat. Az első öt év után nyilvánvalóvá vált, hogy az akkori szerkezeti keretben – oly módon, hogy a támogatásokkal kapcsolatos ügyeket a Szeretetszolgálat kezeli Budapesten, az ösztöndíjakat pedig mi Kolozsváron – nem biztonságos a program működése. Nem csoda, hogy ilyen körülmények között álmatlan éjszakáink voltak az ösztöndíjak többhavi késlekedése miatt. Teljes egyetértésben csoportosítottunk át aztán mindent az Egyesület munkakörébe Kolozsvárra, Somai József ügyvezetése alatt. Azóta itt végezzük odaadó, szerény munkatársainkkal a pályáztatás és a pályázatok elbírálásán kívül a banki átutalások adminisztrálását, a folyamatos kapcsolattartást a támogatókkal, az ösztöndíjasokkal, a személyes kapcsolatok ápolását. Budapesti alapítványunk létrehozásában, amely szintén adminisztratív feladatokat lát el, É. Kiss Katalinon kívül két korábbi támogatónk és barátunk, Jeszenszky Géza és Entz Géza vállalt szerepet.

A pályázatok, a kapcsolatok, a terepjárás és a napi munka alapján minden évnek megvolt a maga tapasztalata, a maga tanulsága, és ezek nyomán folyamatosan próbáltunk javítani azon, amit sok tekintetben hályogkovácsként kezdtünk el. Közelebbről láthattuk, hogy pl. a tanulók minősítése hogyan minősíti magukat az iskolákat, a pedagógusokat, hogy milyen vonatkozásban releváns és miben nem a tanulmányi versenyek eredménye, hogy mennyiben kell fenntartással kezelnünk a szülőktől származó adatokat. Sok tekintetben láttelete ez erdélyi magyar világunknak, oktatási intézményeinknek.

A kezdés lendületében, néha meggondolatlanul, a létszámbeli, azaz a mennyiségi fejlesztést tekintettük fontosnak: sok gyermeket bevonni a programba még több támogatóval. De be kellett látnunk, hogy ennél fontosabb a támogatás stabilitása és rendszeressége, a kapcsolattartás, a kapcsolatépítés. Ebben a törekvésben is a legtöbb ösztönzést és megértést az akadémiai környezetből kaptuk: az elmúlt két évben személy szerint is Somogyi Péter professzortól. Ha elkészítenénk (és el is fogjuk készíteni) a támogatottak erdélyi térképét és a támogatók Ausztráliától Kanadáig, Norvégiáig terjedő világtérképét (amelyen erdélyiek is egyre többen rajta vannak), a közvetlen magyar-magyar kapcsolatoknak egy olyan hálózata rajzolódna ki, amely nagy szavak nélkül példázza az összetartozást, a szolidaritást. Ezen a térképen is mint tudásközpont, mint a tudomány központja az Akadémia a fő sűrűsödési pont.

A bizalomról, a bizalomra épülő emberi kapcsolatokról szokás ugyan mint tőkéről beszélni, de többnyire úgy, hogy ez nehezen váltható át igazi tőkévé, pénzzé. Programunknak ez a bizalmi tőkéje viszont, amely nem a költségvetésből és nem is gazdag emberek adományából ered, pénzben is kifejezhető. Évi átlagban 350 ösztöndíjat folyósítottunk, ez havi 3 millió150 ezer Ft-ot jelent, 10 év alatt 974 erdélyi tanulónak 340 millió Ft-ot juttattunk el, azaz 1 millió 100 ezer eurót, személyenként átlagban 350 ezer Ft-ot. Azt viszont nehéz vagy talán lehetetlen számszerűsíteni, hogyan kamatozott ez a befektetett tőke. Tudjuk, hányan érettségiztek sikeresen a támogatottak közül még az utóbbi két év eredményeiben lesújtó érettségijén is, tudjuk, hogy ők szinte mind egyetemen folytatják tanulmányaikat, sokan közülük tovább élvezve korábbi támogatójuk segítségét. A támogatás egyéb, sokféle hozadékát viszont lehetetlen felmérni: azt, hogy mit jelent a bátorítás, kinek mit jelentenek a személyes, emberi kapcsolatok, a betekintés az ünnepi, gyakran mitikus Erdély hétköznapjaiba, emberi gondjaiba, néha tragédiáiba.

Remélhetőleg az is hozadéka, tanulsága ennek a programnak, hogy segít egyensúlyba hozni többnyire egyoldalú szólamokkal megválaszolt erdélyi magyar dilemmákat. Segíti például annak tudatosítását, hogy a hivatástudat csak akkor ér valamit, ha szakmai tudással és műveltséggel párosul, hogy csak az szolgálhatja igazán a közösségét, aki megvalósította önmagát, hogy a köznapi munkát és gyakorlatiasságot nem pótolhatja a szimbolikus ünnep, hogy a józanság célravezetőbb, mint a mítosz és köd, hogy a jelen és a jövő elöl nem lehet folyamatosan a múltba menekülni.

A Nyilas Misi Tehetség-támogató Egyesület által képviselt ügyet – amely nem más, mint esélynövelés a jövő érdekében – tíz év elteltével a szolidaritás hálója szövötte át: nagymamák, egész családok, tudósok, tanárok, politikusok, egyesületek és alapítványok, tehetségpontok és tehetségsegítő szervezetek szolidaritása.

Álljon itt néhány névtelen példa a támogatók széles köréből: hetedik éve támogatónk egy idősök otthonában élő hölgy, akinek ösztöndíjasa már egyetemi hallgató; egy idős néni évek óta rendszeresen utal át havi 1000 Ft-ot; Erdélyben született, Magyarországon élő nyugdíjas orvosnő ösztöndíjasa egy gyermekotthonban élő középiskolás lány, aki orvosnak készül, támogatója felajánlotta, hogy amennyiben Magyarországon végezné az egyetemet, hétvégeként szívesen befogadná otthonába; erdélyi származású, norvégiai orvosnő családtagjaival (szüleivel, testvérével) 13 támogatást vállal; az egyik legfiatalabb támogatónk 25 éves, három évvel ezelőtt csatlakozott a programhoz, nagypjával együtt vállalta a támogatást, rendszeres kapcsolatban áll az ösztöndíjasával.

Azoknak a szolidaritásáról van tehát szó, akiket Önök képviselnek ezen a rendezvényen, azokkal, akik a támogatottak képviselőjében jöttek el ide: megmutatkozásként, bemutatkozásként, elismerésül és köszönetképpen. Nem sztárok, nem celebek ők, hanem erdélyi tanulók, erdélyi tehetségek. Fogadják őket jó szívvel és megértéssel!

Péntek János